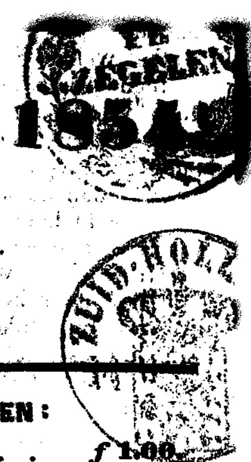
N°. 477.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . „ 5.50.

WOENSDAG [illegible] DECEMBER.

UITGEVER [illegible] ECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr. [illegible] te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M[illegible] Schooneveld en Zoon,
Beurssteeg, [illegible] Amsterdam.
Brieven franco aan he[illegible] Bureau De Grondwet.
Jan Hendrik[illegible]aat, n°. 259.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . „ 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

Voorstel tot Afschaffing van den accijns op het gemaal.

[illegible]

Wij WILLEM III, enz.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het in het belang der ingezetenen in het algemeen en der minvermogenden in het bijzonder, wenschelijk is om eenige wijzigingen te brengen in de wetten van den 29sten Maart 1833 (Stbl. n°. 3) en 28 Junij 1854 (Stbl. n°. 101), betrekkelijk den accijns op het gemaal.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, vast te stellen de navolgende bepalingen:

Art. 1. De accijns op het gemaal van de maïs of Turksche tarwe, de rogge en de Egyptische rogge, vastgesteld bij art. 1 der wet van 29 Maart 1833 (Stbl. no. 3) en art. 26 der wet van 28 Junij 1854 (Stbl. no. 101), wordt afgeschaft.

Behoudens de uitzondering in art. 3 dezer wet vermeld, wordt ten aanzien van het gemaal dezer graansoorten gehandeld als bij de wet van 26 November 1847 (Stbl. no. 70) met opzigt tot de onbelaste granen is voorgeschreven.

Art. 2. De vergunning van het plaatselijk bestuur, bij de artt. 15 en 41 der wet van 29 Maart 1853 gevorderd tot het malen van onbelast graan voor bakkers of meelverkoopers, of tot het bakken en verkoopen van meel van onbelast graan, wordt met opzigt tot de maïs of Turksche tarwe, de rogge en de Egyptische rogge niet vereischt.

[illegible] bepalingen van art. 38 der wet van 29 Maart 18[illegible] blijven van kracht met opzigt tot het meel zoowel van belaste als van onbelaste granen, door branders, brouwers of azijnmakers ingeslagen.

Art. 4. Te rekenen van den dag, waarop deze wet in werking komt, wordt geene teruggave verleend van de belasting op het gemaal voor meel of brood van maïs of Turksche tarwe, rogge of Egyptische rogge, hetwelk na dien tijd het Rijk wordt uitgevoerd.

Art. 5. De bepalingen van art 57 der wet van 29 Maart 1833 blijven alleen toepasselijk op die plaatsen, waar het gerief der ingezetenen zulks volstrekt noodzakelijk maakt.

Art. 6. Met wijziging van de wet van 18 December 1852 (Stbl. no. 209), wordt de heffing van den accijns op het gemaal bij admodiatie in het daarbij opgenoemde gedeelte van het Hertogdom Limburg afgeschaft, en de heffing van dien accijns ook aldaar ingevoerd op den voet der bepalingen van de wetten van den 29sten Maart 1833 (Stbl no. 3) en den 26sten November 1847 (Stbl. no. 70), in verband met de bepalingen der tegenwoordige wet.

Mitsdien wordt de aanslag wegens de admodiatie van den accijns op het gemaal in Limburg niet verder ingevorderd dan over de eerste maand van het jaar 1855.

Art. 7. In de gevallen en onder de voorwaarden, waarop bij de wet van 29 Junij 1851 (Stbl. no. 85) aan de gemeenten het heffen van belasting op voorwerpen van verbruik wordt toegelaten, kan door deze op het gemaal der [illegible] het bedrag zal hooger kunnen worden opgevoerd in de gemeenten, waar art. 255 der genoemde wet in toepassing wordt gebragt.

Art. 8. In de gemeenten, waarin op 1 Jan. 1855 opcenten op den bij deze wet afgeschaften accijns worden geheven, kan het bedrag dier opcenten als belasting op het gemaal der rogge worden geheven tot op den 5den Julij 1856.

Art. 9. Deze wet treedt in werking op den 1sten Februarij 1855.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Reeds in den jare 1847, gelijk blijkt uit het verslag over de begrooting over de jaren 1848 en 1849, bestond bij een groot deel der toenmalige Vertegenwoordiging des lands de overtuiging, dat de belastingen, die op de eerste levensbehoeften drukken, ten deele moesten worden afgeschaft; en het was, blijkens het verslag, opgemaakt door de heeren Nedermeijer van Rosenthal, Gevers van Endegeest, Boreel van Hogelanden, de Man en Faber van Riemsdijk, een zeer groot gedeelte van de leden der Vertegenwoordiging, dat zich vereenigde om aan de Regering in bedenking te geven, eenige accijnsen, die op de eerste levensbehoeften drukken, door andere middelen te doen vervangen, en hetwelk bepaaldelijk den accijns op het gemaal als dengenen aanwees, die het eerst afgeschaft moest worden.

[illegible] de Regering op de groote moeijelijkheid, om er bestond om de genoemde belastingen door andere te vervangen; zij voegde echter er het navolgende bij, «dat eene verbetering, die door de omstandigheden «wordt aangeraden, ook gereedelijk den bijval der Regering ondervindt, blijkt uit de gedane toezegging nopens «het afschaffen van den accijns van het gemaal op de rogge, «waaromtrent bepaalde overwegingen aanhangig zijn, die «door eene voordragt van wet zullen gevolgd worden.»

Onder dagteekening van den 4 Junij 1847 werd daarop door de Regering eene voordragt in den zoo even aangewezen zin gedaan, die mede moest strekken om gevolg te geven aan de belofte door haar afgelegd bij de discussien over de intrekking der wet van den 29 December 1835 (*Stbl.* n°. 41), ter bevordering der belangen van den landbouw.

De toestand van 's Rijks finantien liet destijds geene afschaffing van belastingen toe, zonder dat deze door andere wierden vervangen; er moest dus naar middelen worden omgezien, om het uit de afschaffing te verwachten tekort door andere belastingen aan te vullen. Het was op de moeijelijkheden daaruit ontstaande, de bezwaren die de meerderheid der Kamer duchtte, dat uit de verhooging der bestaande belastingen, door de Regering als middel om in de ontbrekende baten te voorzien aangewezen, zouden ontstaan, dat het voorstel der Regering schipbreuk leed.

Beduchtheid voor ontevredenheid over deze teleurstelling bij de bevolking, de overtuiging van het gegronde der bezwaren, die tegen het voortdurend bestaan dezer belasting werden aangevoerd, het besef, dat het eene onwederlegbare waarheid was, dat de belastingen, die tot instandhouding van den Staat worden geheven, niet op billijke en evenredige wijze zijn verdeeld en dus worden gedragen, maar dat deze te zwaar drukken op degenen, die het minst in staat zijn hun aandeel te torschen, gaven aanleiding dat door de Regering, bij de groote spanning die in het voorjaar van 1848 bestond, in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van den 28sten Maart van dat jaar aangekondigd werd, «dat eerlang de medewerking der Kamer «zou worden ingeroepen op wets-ontwerpen, waarbij de «belastingen op het gemaal en geslagt zoo al niet geheel «zouden wegvallen, dan toch zeker zoodanige vermindering en wijziging zouden ondergaan, die den knellenden «druk derzelve voor alle ingezetenen van Nederland zouden «doen ophouden;» eene belofte, die in eene der provincien op eene plegtige wijze bij afkondiging en aanplakking eener proclamatie ter kennis der ingezetenen werd gebragt.

Om gevolg te geven aan deze belofte werd in de maand Julij van dat jaar eene voordragt gedaan tot wijziging der beide bovengenoemde belastingen; dan op dat oogenblik waren 's Rijks geldmiddelen ten gevolge der tijdsomstandigheden in nog veel ongunstiger toestand. Aan afschaffing, zonder het in de plaats stellen van andere belastingen viel nog veel minder dan vroeger te denken, en het was wederom voornamelijk het bezwaar, hetwelk voorzien werd uit de heffing der belastingen, die de af te schaffen zouden moeten vervangen, hetgeen verhinderde aan het voorstel der Regering gevolg te geven.

Wij hebben gemeend dit een en ander te moeten herinneren, om uwe aandacht er op te bepalen, hoe moeijelijk het steeds zal blijven om tot eene afschaffing der belasting op het gemaal te geraken, wanneer de behoeften der schatkist het in de plaats stellen van andere lasten tot een gelijk bedrag zullen vorderen.

Wij meenen, ter versterking van dit gevoelen, ter aanwijzing der groote moeijelijkheden, die het vaststellen van nieuwe belastingen ter vervanging van bestaande zal hebben, nog te mogen herinneren aan hetgeen gebeurd is ter gelegenheid van de voorstellen der Regering tot wijziging van het belastingstelsel en invoering daartegen eener belasting op renten van kapitalen, niet bestaande in onroerend goed, noch aangelegd tot eenigen tak van nijverheid, in 1850 gedaan.

En toch vordert, naar der ondergeteekenden gemoedelijke en vaststaande overtuiging, het staatsbelang afschaffing der belastingen, die op de noodwendigste levensmiddelen drukken; dus vooral van die op het gemaal, en meer dan elke van die op het gemaal der rogge.

Deze belasting is door de formaliteiten, door het aan den belastingschuldige veroorzaakt tijdverlies, hetwelk dus inderdaad eene verhooging der belasting daarstelt, door de vexatiën, waartoe ze aanleiding geeft — zoo als door den heer de Man, op den 20sten December 1849, bij de behandeling van het wets-ontwerp tot vaststelling der middelen voor 1850, en in de zitting van den 27sten Mei jl., bij de beraadslaging over het wetsontwerp tot wijziging der wetten betreffende den accijns van het gemaal, zoo krachtig gezegd werd — de meest drukkende belasting in een groot deel van het land; zij is daardoor ook de meest impopulaire aller belastingen, en de afschaffing van andere belastingen zal de aanvraag tot het afschaffen van deze niet verminderen maar veeleer vermeerderen.

Dat dit ook door vele leden der Kamer gevoeld wordt, dat de overtuiging, die bij ons zoo levendig bestaat, ook bij velen in meerdere of mindere mate aanwezig is, blijkt uit het verslag omtrent het voorstel door vijf onzer medeleden gedaan, strekkende tot afschaffing van de accijnsen op den turf en op de steenkolen.

In dezen stand der zaak, bij de overtuiging die hen bezielt, dat de afschaffing van de belasting op het gemaal der rogge, die vooral op de minstgegoeden drukt, door regtvaardigheid en billijkheid niet minder dan door het staatsbelang wordt gevorderd, hebben de ondergeteekenden gemeend verpligt te zijn eene poging aan te wenden, om dat te bewerken wat hun als regtmatig, billijk, en door het staatsbelang gevorderd toescheen. Zij gewaagden van staatsbelang. Zij vermeenen toch dat, niettegenstaande, de verblijdende uitkomsten van eenen gunstigen oogst hier te lande, er verschillende omstandigheden zijn, die grond voor bezorgdheid opleveren. Zij vinden zich in dit gevoelen bevestigd door de maatregelen, die men in een naburig Rijk ter verligting van den te duchten nood der mindere klassen gaat nemen. Zij vermeenen, dat bij de steeds voortdurende hoogte van de prijzen der noodwendigste voedingsmiddelen, bij de onzekerheid, of die, daar behoefte van toevoer in ons land elk jaar bestaat en deze welligt zoude kunnen worden belemmerd, niet welligt nog hooger zullen stijgen, ten gevolge van schaarschte dezer voedingsmiddelen; bij den buitengewoon gunstigen toestand onzer geldmiddelen aan de andere zijde, die de gelegenheid tot afschaffing aanbiedt, — het zijne schadelijke zijde soms zou kunnen hebben, wanneer men voortdurend liet bestaan de in een groot gedeelte des Rijks het meest gehate belasting; eene belasting, waarvan de afschaffing herhaaldelijk toegezegd en ook voorgesteld is; eene belasting, die de *hier* de noodwendigste voedingsmiddelen drukt, terwijl deze sinds jaren in het naburig Belgie het brood niet meer verduurt, en ook in een ander Rijk, hetwelk over eene groote lengte onzer grenzen mede onze nabuur-Staat is, sinds 1848, buiten de steden althans, geheel is vervallen.

Zij hebben zich verpligt geacht de poging daartoe thans te wagen, omdat, indien het voorstel tot afschaffing van den accijns op de brandstoffen, hetwelk bij de Kamer aanhangig is, aangenomen wierd, de staats-inkomsten eene zoo groote vermindering zouden ondergaan, dat, zonder het vervangen der belasting op het gemaal door andere van gelijke opbrengst, zonder welligt eene belasting op de rente of inkomentax, voor zeer, zeer langen tijd aan de afschaffing derzelve niet meer te denken vallen zoude, en dus om zoo te zeggen onbereikbaar zoude zijn wat naar hun oordeel het staatsbelang vordert, wat soms, in toch altijd denkbare omstandigheden, eene noodzakelijkheid zoude kunnen worden.

Zij hebben eene poging willen aanwenden, die, mogt zij gelukken, voorzeker veel gunstiger voor de mindere standen zal werken dan de aanneming van het voorstel tot afschaffing der accijnsen, die op de brandstoffen worden geheven.

Te regt toch zeide de Minister van Finantien in het antwoord op het Verslag der Sectien over de door hem in 1848 voorgestelde wet: «Vermits het niet te ontkennen «valt, dat de uitgaven van den arbeidsman voor meel, «spek en schapenvleesch meer bedragen dan die voor brand«stoffen, zout enz., zoo heeft de Regering het raadzaam «geoordeeld in de eerste plaats eene ontheffing van deze «levensmiddelen voor te stellen.»

Daarenboven zullen, bij het gelukken der poging van de ondergeteekenden, de mindere standen dadelijk voordeel genieten, hetgeen in de bestaande omstandigheden toch van zeer groote waarde is, terwijl de werking van het voorstel tot afschaffing der accijnsen, die op de brandstoffen worden geheven, voor die standen zich eigenlijk eerst na verloop van bijna een jaar zoude kunnen doen gevoelen.

Er bleef nu voor de ondergeteekenden over eene keuze te doen tusschen de voorstellen in de jaren 1847 en 1848 door de Regering gedaan.

Hoezeer zij zich geneigd gevoelden om aan de voordragt van het jaar 1848 de voorkeur te geven, vermeenden de ondergeteekenden echter dat er gronden waren, die hen moesten nopen om zich te bepalen tot het voorstel, hetwelk in 1847 bij de Kamer is ingekomen. Het bleek toch

dat de vrees, die bij Reg. bestaat voor gebeurtenissen, welke welligt in den loop van het volgende jaar zouden kunnen plaats hebben, ook in meerdere of mindere mate door de leden der Kamer werd gedeeld, en daar het enig doel der ondergeteekenden is, met het jagen naar populariteit, (ware dit toch hun doel, voorzeker zouden zij zich dan gehaast hebben met hun voorstel veel vroeger te berde te komen), maar bevordering van het belang der mindere klassen, bevordering van dat wat naar hunne overtuiging het waarachtig staatsbelang eischt, moesten zij trachten door het beperken van hun voorstel binnen de naauwst mogelijke grenzen, zooveel zulks van hen afhing, aan hun voorstel de medewerking van allen te verzekeren wien het ernst is om een begin te maken met het afschaffen dier belastingen, die de prijzen van de noodwendigste voedingsmiddelen verhoogen, met het verligten der lasten die op de mindere standen zoo zwaar drukken.

Zij houden zich daarbij overtuigd, dat het hier slechts geldt het doen van eenen eersten stap, en dat voorzeker de Reg., wanneer deze eerste stap maar geschied is, krachtig de hand aan het werk zal slaan om het overblijvende gedeelte der belasting op het gemaal, hetzij door eene admodiatie te vervangen, af wel om dat gedeelte van de zuivere opbrengst, hetwelk de schatkist dan niet mogt kunnen missen, op eene andere wijze voor dezelve te verzekeren, door eene belasting van een zoodanig bedrag op een ander voorwerp van verbruik daarvoor in de plaats te stellen.

Wat den invloed betreft welken het aannemen van het voorstel der ondergeteekenden op de rijks-inkomsten zou uitoefenen, zij het volgende opgemerkt.

Uit den staat aanwijzende de veraccijnsde hoeveelheden tarwe, spelt en rogge, van 1834 tot 1851, als bijlage overgelegd bij de Memorie van Beantwoording op het verslag betrekkelijk het wetsontwerp tot vaststelling der middelen voor 1853, blijkt dat terwijl de hoeveelheid veraccijnsde tarwe ongeveer dezelfde is gebleven, die der rogge over het algemeen is toegenomen (eene omstandigheid, die allezins pleit om bij voorkeur den accijns op de rogge af te schaffen, en dat over de jaren 1849—1851 een gemiddeld bedrag van 116.091.006 pond rogge is veraccijnsd, hetgeen ad 60 cents per 100 pond met 23 opcenten en 10 per cent. zegel, uitmaakt eene som van *f* 1,591,866.77, dus ongeveer *f* 1,600.000.

Ten einde echter de raming eenigzins ruim te nemen, stellen wij daarvoor *f* 1,700.000.

Wanneer men nu de opcenten op het gemaal der tarwe behoudt en het tonnegeld niet afschaft, doch de opcenten op het gedistilleerd verhoogt in voege als door de Regering is voorgesteld, dan zal de vermindering in inkomsten eene som van *f* 1,325.780 bedragen, terwijl die vermindering wanneer de voorstellen der Regering worden aangenomen, *f* 912,680 zullen beloopen, alzoo *f* 413,100 minder.

Neemt men echter in aanmerking; dat er, zoo als in de bekende Nota, gevoegd bij het verslag der commissie van rapporteurs betrekkelijk het 1ste hoofdstuk der Staatsbegrooting over 1855 (naar de meening der ondergeteekenden te regt), is berekend in 1855 nog eene som van *f* 350,000 aan renten zal kunnen bespaard worden, dan wordt het verschil van *f* 413,100 gereduceerd tot *f* 63,100, en dan zal het toch wel geene gewaagde onderstelling zijn, dat dit verschil gemakkelijk zal kunnen gedekt worden door hetgeen de middelen zeer waarschijnlijk meer zullen bedragen, dan daarvoor is geraamd.

Deze berekening heeft alzoo de ondergeteekenden tot de overtuiging gebragt, dat de aanneming van hun voorstel geen gevaar voor een te kort zal doen geboren worden; maar zij heeft van den anderen kant hen tevens tot de overtuiging gebragt, dat het aannemen van een voorstel als dat van 1848, waarbij de accijns op de tarwe eene evenredige vermindering zou ondergaan, op dit oogenblik minder raadzaam zou zijn, althans de gegronde vrees voor een tekort zou kunnen doen ontstaan, daar alsdan de vermindering der rijksinkomsten, ook na de bedoelde verhooging der opcenten op het gedistilleerd, zeker nog ruim *f* 2,200,000 zou bedragen, dat is ongeveer *f* 1,300.000 meer dan volgens de voorstellen der Regering: dit verschil is aan de ondergeteekenden te groot voorgekomen.

Art. 1. De toepassing der bepalingen van de wet van 26 November 1847, is noodzakelijk om behoorlijk voor de opbrengst van den accijns op de tarwe en spelt te kunnen waken.

Art. 2. Deze bepaling heeft de strekking om alle aanleiding tot onnoodige bemoeijelijking voor te komen. De vergunning van het plaatselijk bestuur schijnt niet meer noodig, nu door de afschaffing van dezen accijns de maïs of Turksche tarwe, de rogge en de Egyptische rogge tot de categorie der onbelaste granen zullen behooren.

Art. 3. De bepalingen van art. 38 der wet van 29 Maart 1833 behooren van kracht te blijven, opdat de branders, brouwers en azijnmakers hunnen voorraad meel kunnen wettigen; zonder zoodanige wettiging is, naar men meent, het houden der contrôle op den inslag van meel en op de fabricatie niet wel mogelijk. Daarenboven is de verantwoording van het ingeslagen meel aan genoemde fabrikanten bepaaldelijk opgelegd bij de bestaande accijnswetten op de bieren en azijnen en op het binnenlandsch gedistilleerd.

Art. 4. Te gelijk met den accijns op de maïs of Turksche tarwe en de rogge vervalt ook de teruggave van belasting wegens het daarvan afkomstige meel en brood dat uitgevoerd wordt. Al moge die teruggave onbeduidend zijn, het zou kunnen gebeuren, dat, na het invoeren dezer wet, brood of meel, van gezegde graansoorten afkomstig, wierd uitgevoerd zonder dat daarvan accijns was betaald, maar dat desniettemin teruggave voor den accijns [illegible] verlangd, onder voorgeven dat de veraccijnsing [illegible] bestaan der vroegere bepalingen had plaats gehad. [illegible] teruggave dezer belasting moet daarom dadelijk bij [illegible] dezer wet ophouden.

Art. 5. Bij art. 57 der wet van 29 Maart 1833 is gezorgd dat voor de bewoners ten platten lande de last aan het afhalen der documenten tot dekking van den accijns of tot vervoer der granen verbonden, zooveel mogelijk wierd verminderd, door de verpligting op de ontvangers gelegd tot het houden van bijzondere zitdagen op, bij of in den omtrek van den molen gelegen plaatsen.

Bij de afschaffing van alle documenten voor de onbelaste granen vervalt grootendeels de noodzakelijkheid van gezegd artikel.

Men meent dus deze bepaling alleen in zoo verre te moeten behouden, als het gerief der ingezetenen dit op sommige plaatsen noodzakelijk mogt kunnen vorderen.

Art. 6. Men heeft gemeend op het voetspoor der regering ingeslagen bij haar wetsontwerp van den 19 Julij 1848, alhier te mogen voorstellen de afschaffing der heffing van den accijns op het gemaal bij admodiatie in het hertogdom Limburg. De regering verklaarde alstoen dat volgens ingekomen berigten uit dat hertogdom, aldaar tegen die opheffing geene bezwaren bestonden, ja zelfs dat aan de heffing dier accijnsen bij collecte de voorkeur werd gegeven. Tot uitbreiding van het personeel der ambtenaren schijnt deze bepaling geene aanleiding te zullen geven uit hoofde, volgens de door de Regering in den jare 1848 afgelegde verklaring, het personeel aldaar voor de liniedienst toereikende is om tevens het toezigt op het gemaal uit te oefenen.

Art. 7. Ten einde voor te komen dat de afschaffing van den accijns op het gemaal der rogge geene verzwaring in de finantien der gemeenten te weeg brengen, zijn de artt. 7 en 8 noodig. Bij artt. 246 tot 250 der wet van 29 Junij 1851 is aan de gemeenten toegelaten om plaatselijke belastingen op voorwerpen van verbruik te heffen in de daarbij aangewezen gevallen en onder de voorwaarden daar bepaald. Wat de rogge betreft, is het bedrag beperkt tot de hoofdsom van den accijns, die ten behoeve van het Rijk werd geheven. Toegestaan moet dus worden de heffing eener belasting, gelijkstaande met de even gemelde hoofdsom.

De bepaling der 2de alinea is noodig om aan het voorschrift van artikel 255 der evengenoemde wet, ook ten opzigte van het bedrag dier belasting, werking te verzekeren.

Art. 8. Bij art. 291 der wet van 29 Junij 1851 is aan de gemeenten een tijdsbestek van 5 jaren na de dagteekening dier wet gelaten, binnen hetwelk de plaatselijke belastingen moeten herzien en aan 's Konings goedkeuring worden onderworpen. Ten gevolge daarvan konden belastingen tot een hooger bedrag dan bij de evengenoemde wet was toegelaten gedurende die tijdsruimte in stand blijven en geheven worden.

Het is dus noodig om aan de gemeenten de bevoegdheid toe te kennen om tot aan het einde van evengemeld tijdvak het bedrag der opcenten, hetwelk bij de invoering dier wet wordt geheven, als belasting bij voortduring te kunnen blijven heffen.

Er kan verschil van gevoelen bestaan over het juiste tijdstip, waarop de 5 jaren eindigen. De ondergeteekenden meenden te moeten rekenen 5 jaren nadat de wet kracht had te verbinden, dus 5 jaren na 5 Julij 1851.

VAN NISPEN VAN SEVENAER.
STORM VAN 'S GRAVESANDE.
VAN AKERLAKEN.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Het veel besprokene verdrag tusschen Oostenrijk en de Westersche Mogendheden is Zaturdag den 2 dezer onderteekend door de gevolmagtigden van Oostenrijk bij de hoven van Frankrijk en Engeland. Zietdaar het belangrijke berigt, dat de Fransche *Moniteur* gister, in dezelfde bewoordingen, mededeelde. Niets meer en niets minder.

Zietdaar dan eindelijk dat verdrag geteekend, waarover men zoo lang en zooveel gesproken heeft. Terzelfder tijd, dat Oostenrijk zich met Pruissen verstond ten aanzien van het additionneel artikel van 20 April, teekent eerstgemelde mogendheid een verdrag, dat eene toenadering tusschen haar en de Westersche mogendheden doet ontstaan. Deze beide feiten, welke elkander, eenigen tijd geleden, schenen uit te sluiten, werden sedert eenige dagen meer en meer waarschijnlijk en zijn thans, eindelijk, verwezenlijkt geworden.

Het kan overbodig geacht worden, te vermelden, dat het verdrag met de Westersche mogendheden veel meer indruk gemaakt heeft dan de onderteekening van het additionneel artikel van 20 April. Ter Parijsche beurze was dit ook merkbaar; want de fondsen stegen onmiddellijk op het vernemen dezer tijding.

Wij bepalen ons vooreerst bij de vermelding van den indruk, welken het verdrag heeft te weeg gebragt, zonder ons te verdiepen in beschouwingen over de eigenlijke strekking van dat stuk. Het kort berigt aangaande deze aangelegenheid, in de *Moniteur* voorkomende, is te onvolledig, om nu reeds een oordeel te vellen, en het is dus raadzaam, voorshands geene bepaalde meening te uiten.

Wij meenen echter niet onopgemerkt te mogen laten, dat zoodra het berigt der onderteekening bekend was, onmiddellijk te Parijs twee verschillende meeningen omtrent deze zaak bekend werden. Sommigen zagen in dit diplomatisch feit een voorteeken van vrede, en meenden, dat Oostenrijk nu meer dan ooit de rol van bemiddelaar zou vervullen; anderen echter hielden het er voor, dat dit verdrag die mogendheid in den strijd wikkelen en zedelijk noodzaken zou, om zich op het oorlogsveld aan de zijde van Frankrijk en Engeland te scharen. Een blad, dat deze laatste onderstelling als de meest waarschijnlijke beschouwt, wil zelfs, dat Prins Gortschakoff, zaakgelastigde van Rusland te Weenen, zoodra hij kennis bekomen had van de onderteekening van het verdrag, zijn paspoort zou hebben aangevraagd. Maar wij herhalen: het is zeer gewaagd een oordeel te vellen over de strekking van het verdrag, alvorens daarvan de bijzonderheden te kennen. Wij gelooven, dat het raadzaam is, om, zonder te ontkennen dat het verdrag moet beschouwd worden als eene belangrijke toenadering van Oostenrijk tot de Westersche mogendheden, de materiële strekking daarvan niet te overdrijven.

De Fransche *Moniteur* bevat eene lijst van talrijke bevorderingen bij het état-major der zeemagt en bij het legioen van Eer, ter zake van betoonden moed en trouw, zoowel bij het beleg van Sebastopol als in de zaak van Petropaulowski. Wij hebben gister reeds medegedeeld, dat onder de bevorderden ook behooren de heeren vice-admiraals Hamelin en Parseval-Deschênes, die beide tot admiraals benoemd zijn.

Deze benoemingen worden gevolgd door uitvoerige verslagen van de generaals Forey en Bosquet, bevelhebbers van de Fransche troepen, die den 5 November deel genomen hebben aan den slag bij Inkermann.

Berigten uit Constantinopel zijn heden in groote menigte voorhanden. Bij de schier algeheele staking van alle vijandelijkheden, bevatten die berigten slechts bijzonderheden omtrent den storm van den 14den en de gevolgen daarvan.

Eene depêche door de *Standard* medegedeeld, bevestigt het vertrek van den Hertog van Cambridge, die ziek is. [illegible] van den 23 Nov. Reschid Pacha is tot groot vizier benoemd en Ali Pacha tot Minister van Buitenlandsche Zaken. De cholera en typhus rigtten in de Krim verwoestingen in de beide kampen aan. De inscheping van Turksche troepen te Varna houdt aan (zie onze telegrafische depêches van gister).

De Engelsche bladen verzekeren bij voortduring, dat de eerste werkzaamheden van het parlement ten onderwerp zullen hebben het vertrek van eenige regementen.

De buitengewone zitting zal, zeggen zij, niet langer dan tien dagen duren en wel van 12 tot 22 December; het is zeker, dat er geene toelagen zullen aangevraagd worden noch onder den vorm eener leening noch onder eenigen anderen. Het parlement zal dan uiteengaan en eerst weder bijeenkomen op het gewone tijdstip, dat is in het begin van Februarij.

Wij deelen deze verzekering van de Engelsche bladen mede, ofschoon wij er aan twijfelen, dat het Parlement, te midden der omstandigheden, waaronder het is bijeengeroepen slechts zulk eene lijdelijke rol zal vervullen.

Uit Athene zijn berigten ontvangen; zij spreken echter niet van eene wijziging in het kabinet, waarvan eene telegrafische depêche melding maakte; maar gewagen van eene oneenigheid ontstaan tusschen den Koning en den heer Maurocordato president van den raad bij gelegenheid der opening van de zitting. Deze was, zoo als men weet, op den 16 dezer maand bepaald. De heer Maurocordato echter wilde dat deze opening door den Vorst in persoon op eene plegtige wijze zou geschieden en dat deze bij die gelegenheid, gelijk gewoonlijk, eene [illegible] De Koning, [illegible] tegenwoordige omstandigheden een punt van teederen aard, en verlangde, daarom, dat de opening der zitting door den minister zou geschieden. Den 22 November was te dezer zake nog geene beslissing genomen.

De heer Condiriotis, de zoon, is benoemd tot vertegenwoordiger van Griekenland te Constantinopel.

In de Tweede Kamer van Pruissen is veel strijd gevoerd over de benoeming van het bureau dezer vergadering. De graaf Schwerin, is met 157 tegen 99 stemmen benoemd tot President. Deze 99 stemmen werden uitgebragt op den heer Noeldechen, candidaat der regterzijde, die echter zijn kans waarnam bij de benoeming van een eersten vice-president; zijn candidaat, de heer von Arnim behaalde met eene meerderheid van 10 stemmen (135 tegen 125) de overwinning of dien van de linkerzijde, den heer Reichensperger. Bij de benoeming van een tweeden vice-president, werd echter een candidaat van de linkerzijde benoemd, zijnde de heer Bethmann-Hollweg met 136 tegen 124 stemmen, (die op den heer Geijr waren uitgebragt.)

De uitslag der verkiezingen te Kopenhagen is voor het Deensche kabinet van vijandelijke gezindheid. De berigten uit de provinciën zijn, gelijk te verwachten was, allen in denzelfden geest. De bekend geworden uitslag der verkiezingen levert het bewijs, dat de oppositie eene groote meerderheid erlangt. Men kan zeggen, dat schier alleen de candidaturen van hen, die het kabinet vijandelijk gezind zijn, tot dusverre gelukt zijn.

Sprekende over Denemarken, meenen wij niet onvermeld te mogen laten, dat een blad, 't welk te Berlijn uitkomt, het berigt eener gedeeltelijke kabinets-verandering wederspreekt. Het berigt [illegible] overgenomen in het dagblad van Altona, even als in alle andere Europesche dagbladen, is later door dat blad zelf tegengesproken.

De Spaansche Cortes zetten hare werkzaamheden voort. De heer Navaro Zamorano heeft een voorstel gedaan, strekkende, dat geen lid der wetgevende magt eenige betrekking zal mogen bekleeden dan met toestemming der Cortes. Dit voorstel heeft tot veel onstuimige beraadslagingen aanleiding gegeven, maar is eindelijk met eene groote meerderheid verworpen.

Eene depêche van den 1 Dec. meldt, dat het berigt, volgens hetwelk de heer Olozaga lid van het ministerie zou zijn, onjuist is. Onmiddellijk na de algeheele zamenstelling der Cortes zal hij naar zijn post te Parijs vertrekken.

Uit Frankrijk wordt gemeld, dat de spoorweg van Bordeaux naar Dax op Vrijdag den 1 December is geopend.

Uit Engeland wordt gemeld, dat er thans geen twijfel meer bestaat omtrent den dood van den schout-bij-nacht Price.

Ziethier de bijzonderheden, welke de *Standard* mede-

deelt ten aanzien der laatste oogenblikken van den heer Price:

Voor Petropolowski gekomen, sloot zich de schout-bij-nacht Price bij den Franschen admiraal Febvier-Despointes aan, en werd bepaald, dat het schip van den eerste, de *President*, gestationneerd zou worden vóór een der hevigste vijandelijke batterijen. Toen de voorbereidselen tot den strijd geëindigd waren, gaf de schout bij nacht Price zijne laatste orders en riep luide: »Thans zijn wij gereed.« Terwijl hij die woorden uitsprak, begaf hij zich naar beneden in het schip en een oogenblik daarna deed zich eene ontploffing hooren. De officieren, die toegesneld waren, vonden nu hun bevelhebber badende in zijn bloed en een gelost pistool in de hand houdende. De Fransche admiraal, hiervan verwittigd, begaf zich onmiddellijk naar den heer Price, die toen nog leefde en eerst drie uren later stierf. Uit het droevig gesprek dat toen plaats had, bleek, dat deze zelfmoord het gevolg was van een idée fixe, dat in krankzinnigheid scheen ontaard te zijn.

Het spreekt van zelf, dat deze noodlottige gebeurtenis, eene algemeene verslagenheid bij de beide eskaders te weeg bragt, en het aanvankelijk plan van aanval ook zeer gewijzigd heeft.

De admiraal Price werd geboren in het jaar 1790. Hij bekleedde achtereenvolgens aanzienlijke betrekkingen.

Men verneemt, dat Sir Joseph Paxton, zonder tegenstand benoemd is tot lid van het parlement. Hij is de bouwmeester van het kristallen paleis van 1851 en van het tentoonstellings-gebouw te Sydenham.

In Belgie heeft eergisteren de uitdeeling van prijzen plaats gehad aan de bekroonde inzenders ter nationale tentoonstelling van 1854. De plegtigheid had plaats in de zaal van den botanischen tuin, welke zoowel wat decoratie als bouworde betreft, eene der schoonste maar tevens eene der eenvoudigste van geheel Belgie is.

Ten ruim 1 ure trad de Koning de zaal binnen, onder begeleiding van prinses Charlotte en den graaf van Vlaanderen. De Minister van Binnenlandsche Zaken en andere hooge personaadjes gingen met de leden der commissie van beoordeeling Z. M. te gemoet. Het muzijk deed zich hooren, en toen Z. M. op den voor hem bestemden zetel zitting genomen had, vatte de Minister van Binnenlandsche Zaken het woord op, en hield eene zeer belangrijke redevoering, waarna de uitdeeling der prijzen plaats had.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN DINGSDAG, 5 DECEMBER.

DISCUSSIEN OVER HET Vde HOOFDSTUK DER BEGROOTING.

(*Binnenlandsche Zaken.*)

Het [illegible] wordt aangenomen.

Bij art. 82 (subsidie aan den Rijnspoorweg), merkt de heer GODEFROI op, dat hij de mededeeling van den Min. van Buitenlandsche Zaken, betrekkelijk den stand van de aansluiting van dien weg aan de Pruissische lijnen, met diep leedwezen heeft vernomen, waaruit bleek dat het zelfs nog onzeker is, of wel in 1855 de Pruissische weg tot Emmerik zal zijn aangelegd. Spr. gevoelt daarover groote teleurstelling; omdat hij bespeurt, dat van de zijde van Pruissen niet veel ijver wordt aan den dag gelegd, om te voldoen aan zijne verpligtingen, opgelegd bij het tractaat van aansluiting met Nederland gesloten. Spr. toont aan uit de verklaringen van het vorige en het tegenwoordige Ministerie, dat het de zedelijke, de internationale verpligting van Pruissen is, om met de aansluiting te gelijker tijd gereed te zijn als Nederland; en hij meent dat het tegenwoordig gedrag van Pruissen in deze is in strijd met eene eerlijke uitvoering van 't tractaat. Spr. dringt dan ook aan op ernstige stappen door deze regering bij Pruissen te doen, ten einde het tractaat behoorlijk worde uitgevoerd.

De heer SCHIMMELPENNINCK V. D. OYE betreurt het mede, dat de aansluiting zoo vertraagd wordt; maar Spr. beaamt niet de conclusie van den heer GODEFROI; want hem is bewust, dat de regering *alles* heeft gedaan, wat gedaan *kon* worden om Pruissen tot de voldoening zijner verpligting aan te sporen. Spr. vraagt of de heer GODEGROI meent, dat [illegible] Pruissen den oorlog zou moeten [illegible] op nieuwe stappen; want hij weet vooraf, dat ze geenerlei gevolg zullen hebben.

De MIN. V. BINNENLANDSCHE ZAKEN beaamt, dat door de regering al het mogelijke is gedaan, om ten spoedigste te komen tot eene aansluiting van de zijde van Pruissen; maar het is met diep leedwezen, dat zij heeft vernomen, dat die aansluiting eerst met 1856 zou kunnen tot stand komen. Op nieuw is op spoed aangedrongen; maar meer kan de Regering niet doen; want ook de Min. gelooft niet, dat het de bedoeling van den heer Godefroi kan geweest zijn, om Pruissen den oorlog te verklaren.

De heer GODEFROI dankt den Minister voor de mededeeling (?) en voor den uitleg des Min. aan spr. woorden gegeven.

De artt. 82 en 83 worden aangenomen.

Aan de orde is de VIIde afdeeling. (*Onderwijs*).

De heer VAN LENNEP speeekt over de vrije ontwikkeling van de Nederlandsche Hervormde Kerk, en meer bepaald over de vorming en leiding van de leeraars voor de Hervormde Kerk. Spr. begint met een historischen blik op dat onderwerp te slaan voor zoo veel betreft de zelfstandigheid der kerk, waarvan de slotsom was, dat Spr. het betreurde, dat onder de tegenwoordige Grondwet de kerk geheel was afgescheiden van den Staat. Eene uitzondering echter bestond op die afscheiding; die uitzondering achtte Spr. gevaarlijk, onstaatkundig en ten eenemale ongrondwettig: zij bestond daarin, dat de vorming en opleiding van de leeraars der Herv. kerk door den Staat werd op zich genomen, zonder daarin aan de kerk eenigen invloed toe te kennen. De Staat doet nog meer: hij kent zich op dit stuk het monopolie toe en verbiedt andere leeraars aan te stellen dan die op de hoogescholen zijn gevormd. Deze verhouding acht Spr. onhoudbaar bij het, door de Grondwet aangenomen stelsel van afscheiding tusschen Kerk en Staat. Spr. wenscht, dat de Staat aan geenerlei seminarium van andere gezindheden subsidie verleene, maar daarentegen ook aan de Hervormde kerk vrijheid schenke tot opleiding en vorming harer leeraars. Hij had er dan ook aan gedacht, om bij amendement voor te stellen, al de sommen, uitgetrokken voor de theologische faculteit, over te brengen van hoofdstuk V naar het hoofdstuk van het departement voor de Hervormde Eeredienst; hij zal het echter niet doen, omdat dan toch het ongrondwettig besluit van 1815 zou blijven bestaan. Spr. hoopt dan ook, dat de wet op het *hooger onderwijs* het kwaad zal uitroeijen met wortel en tak, om de klagten weg te nemen en de rust van den Staat niet te bedreigen.

De heer TEN CATE ziet in de afdeeling »*Onderwijs*« de meeste elementen tot productieve kracht. Spr. betreurt het dat de Regering tot dusver nog zoo weinig heeft doen kennen van hare inzigten omtrent de regeling van het hooger onderwijs. Wat de theologische faculteit betreft, Spr. gelooft, dat men in deze verschillende zaken uit elkander behoort te houden. Godgeleerdheid is nog geen godsdienst: en daarom staat de faculteit in de theologie gelijk met alle andere faculteiten. De tweede vraag is, of de theologische faculteit geheel los is van de Herv. Kerk? De overige protestantsche gezindheden hadden hare eigene seminaria; de Hervormde heeft ze niet noodig, want voor haar is de theologische faculteit aan onze hoogescholen ingesteld. Dat neemt niet weg, dat de Kerk niet onverschillig kan zijn over de vorming van leeraars; maar als *wetenschappelijke faculteit* acht Spr. de opheffing der theologische niet te verdedigen. Voorts bespreekt Spr. nog het staatsexamen en het gebrekkige onderwijs in onze moedertaal, vooral op de middelbare scholen.

De heer HOFFMAN wil niet spreken over het onderwijs, maar over de klein-kinder-, of bewaarscholen, en wel naar aanleiding van 't geen geschied is in de Prov. Staten van Z. Holland. Volgens de dagbladen, zouden deze kleinkinder- of bewaarscholen zijn verklaard te behooren tot het lager onderwijs; ten gevolge daarvan is door deze Staten een reglement vastgesteld, waardoor, in strijd met de wet, de oprigting zou worden tegengewerkt van instellingen, waarvan de noodzakelijkheid zoo gaaf erkend is. Spr. hoopt dan ook, dat de Minister den Koning niet zal adviseren tot goedkeuring van dit reglement.

De heer VAN GOLTSTEIN bespreekt het punt van de benoeming van hoogleeraren in de theologische faculteit. Spr. verdedigt het besluit van 2 Augustus 1815 en kan niet beamen de klagten, die tegen de benoeming van hoogleeraren, sinds den laatsten tijd, worden aangeheven. Het is vooral de anti-revolutionnaire rigting, die hier door Spr. wordt bestreden. De Regering moet, z. i., zich op een onafhankelijk standpunt blijven handhaven en zich niet laten verleiden, om de voornemens in de hand te werken van hen, die trachten op het onderwijs en zoo ook op de godsdienst invloed uit te oefenen. Zelfs dàn, wanneer de hoogleeraren zouden benoemd worden door de kerk, meent Spr. dat dan toch de anti-revolutionnaire partij niet te vreden zou zijn.

De heer THORBECKE merkt tegen de rede van den heer van Lennep onder anderen aan, dat ook hij wenscht dat een kerkgenootschap vrij zij en vrij blijve niet alleen in de keuze, maar ook in de opleiding van leeraren; maar Spr. meent, dat het bezwaar, geput uit het besluit van 1815, minder gegrond is; omdat een later besluit, van 27 Mei 1830, heeft opgeheven de verpligting om op hoogescholen te studeren. (De Spr. was zeer moeijelijk te verstaan, en wij konden slechts dat eene enkele punt opvangen.)

De MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN zegt, dat men zich ten onregte beklaagt over het monopolie, dat de Regering zich zou hebben aangematigd voor de vorming van leeraren voor de Herv. Kerk. De Min. erkent met den heer Thorbecke 1o. dat het besluit van 1830 de bevoegdheid aan ieder geeft, om, waar ook, de kennis op te doen voor het leeraarsambt vereischt; 2o. dat de Synode zelf, sedert 1816, voor de leeraren het onderwijs op de hoogescholen verpligtend heeft gemaakt en dat derhalve de band, waarover men klaagt, door de kerk zelve is aangelegd (en hier worden wij tevens bekend met een der gronden, door den heer Thorbecke aangevoerd, en die door ons niet is kunnen verstaan worden).

Wat de beginselen betreft, door de Regering toegedaan, rakende het hooger onderwijs (waaromtrent de heer ten Cate inlichting vroeg), de Minister zegt, dat zij bij de indiening van de wet op het hooger onderwijs bekend zullen worden. — Betrekkelijk het examen, zegt de Minister, dat het besluit, door hem ten deze genomen, goed werkt, en dat het, in afwachting van de wet op het hooger onderwijs, niet raadzaam schijnt, om daarin nu weder veranderingen te brengen. — Wat het besluit der Prov. Staten van Z. Holland omtrent de kinderbewaarscholen betreft, de Minister meent dat het besluit niet veel verschilt van dat vroeger door de gedep. Staten vastgesteld. De Minister zal nogtans de zaak naauwkeurig onderzoeken.

De heer V. LENNEP betoogt, dat hij geen enkel geldig argument had vernomen tegen zijne redevoering; zelfs de heer van Goltstein, die hem bestreed, had hem punten van verdediging geleverd. De exceptie van incompetentie, door den heer Thorbecke opgeworpen, kan Spr. mede niet aannemen; omdat hij, ondanks ook de Minister zich vereenigd had met de interpretatie van den heer Thorbecke, het besluit van 27 Mei 1830 niet beschouwt als weg te nemen de bezwaren en belemmeringen, door het besluit van 1815 in de vorming en opleiding van leeraars voor de Herv. Kerk ontstaan. Immers de Herv. Kerk is wel verwezen naar de academiën; want voor haar bestaat geene subsidie ten behoeve van seminaria; zoodat al geldt de interpretatie van den heer Thorbecke, de Herv. Kerk toch verstoken blijft van elke andere gelegenheid, om hare leeraars op te leiden.

De heer VAN HOËVELL komt het voor, dat al de hevige klagten, opgenomen in een bekend adres tegen het zoogenaamde monopolie van den staat met betrekking tot de vorming van leeraars voor de Herv. Kerk, en de klagten *hier* geuit in den grond zijn afgesneden door eene enkele opmerking van den heer Thorbecke. Daaruit is toch gebleken, dat ieder het regt heeft om zijne kennis voor het leeraarsambt op te doen waar hij wil. Al die klagten behooren dus niet meer te huis in de Kamer, maar in de Kerk. Wat 't examen betreft, ook hiervan heeft de Kerk schuld; immers *zij*, niet *de Staat* heeft dat examen bevolen. Wat de klagt betreft, dat er geen Herv. seminarium bestaat, die klagt acht Spr. te zijn eene van individu's, *niet* van de Kerk. Deze is te vreden; zij vraagt geen seminarium; en wanneer de kerk dat verlangen mogt, hare wettige organen zouden zich daaromtrent wenden tot de Reg. Spr. verheugt het, dat deze discussie is ontstaan; want nu is gebleken, dat al die klagten *tegen de Regering* ongegrond zijn, en dat zoo er reden tot klagen mogt zijn, men zich ten deze tot *de Kerk* behoort te wenden.

De heer THORBECKE licht nog nader toe de juistheid zijner interpretatie, rakende de kracht van het besluit van 27 Mei 1830 tot opheffing van dat van 1815. Ook Spr. meent, dat indien de Herv. Kerk eene andere inrigting wenschte tot opleiding harer leeraars, die Kerk dan gewis daartoe maatregelen zou nemen.

De heer SLOET TOT OLDHUIS wil tot afwisseling eenige oogenblikken het kerkelijk gebied verlaten, om dat der wetenschappen te betreden. Duitsche academiën bieden veel meer gelegenheid aan tot het leeren van verschillende vakken, hier niet geleerd wordende: zoo als bijvb. de studie van het Chineesch en het japansch. Er is geen enkele staat, die zoo vele chinezen heeft tot onderdanen als wij; en toch is op Java niet één Hollander, die Chineesch kent. Ook met Japan hebben wij relatiën; maar niemand kent het Japansch. Te Parijs, Petersburg enz. wordt Chineesch en Japansch geleerd; te Leiden niet, en toch is 't mogelijk om zoodanigen leerstoel te vervullen, daar de heer Hoffman beide talen verstaat, wiens geleerdheid alleen geëvenaard wordt door zijne bescheidenheid. Spr. dringt eindelijk aan op het oprigten te Leijden van een leerstoel voor de Chinesche en Japansche talen.

De heer DE KEMPENAER meent ook, dat het gezigtspunt van den heer van Lennep, betrekkelijk de theologische faculteiten, geheel verkeerd is. Spr. adstrueert het op de gronden, die reeds allen door vorige Sprekers waren ontwikkeld.

De heer V. RHEEDE V. OUDTSHOORN ondersteunt dat gedeelte van het bekende Amsterdamsche adres over de theologische faculteiten, waarin aan den Koning wordt gevraagd, dat de benoeming der hoogleeraren in de godgeleerdheid voortaan geschiede onder het oog der Kerk, opdat die hoogleeraren den waarborg schenken, dat zij de leer der kerk zijn toegedaan. Volgens den Spr. is dit verzoek geheel en al uitsluitend gegrond op wettelijke voorschriften, die de Regering zouden verpligten om te handelen gelijk de adressanten verzoeken.

De heer ELOUT treedt in eene beschouwing over verscheidene onderwerpen, betrekkelijk de afdeeling *Onderwijs*, en speciaal over het vraagstuk der theologische faculteiten. [Het orgaan des Spr. is zóó zacht, dat het *onmogelijk* is van zijne rede iets meer dan de algemeene strekking op te nemen.] Spr. ondersteunt mede de klagten, in het Amsterdamsche adres opgenomen, en doet, ten slotte, in warme taal een beroep op het geweten der Ministers, ten einde de klagers regt wedervare.

De heer VAN GOLTSTEIN bestrijdt op nieuw de meening van hen, die de benoeming van hoogleeraren in de theologische faculteit, zoo als die geschiedt, ongrondwettig achten.

De heer THORBECKE komt mede terug op zijn vroeger betoog en beantwoordt tevens de opmerkingen, door de heeren van Rheede en Elout ten aanzien van het onderwerp in quaestie gemaakt. Ook de heer ELOUT handhaaft zijne stellingen.

De heer BAUD wenscht de discussie weder over te brengen op wetenschappelijk gebied. Spr. wenscht dus met warmte te ondersteunen 't voorstel van den heer Sloet, om een leerstoel in de Chinesche en Japansche talen te Leijden op te rigten. De oorlog bijv. op Borneo gevoerd, de maatregelen genomen om de inwoning der Chinezen op Java tot zekere plaatsen te beperken, bewijzen de noodzakelijkheid om een middel van gemeenschap te hebben tusschen de Regering en de Chinezen. Dat middel is echter zeer gebrekkig, en nu meent Spr. dat het dringend noodig is, de gelegenheid te openen tot het aanleeren van het Chineesch, opdat Europeanen aan de Chinezen den wil, de begeerte der Regering kunnen overbrengen. Ten aanzien van Japan bestaat hetzelfde belang, 't geen Spr. door verschillende bijzonderheden staaft. — Wat den heer Hoffman betreft, die de heer SLOET heeft aangewezen als geschikt persoon om den leerstoel, die verlangd wordt, te vervullen; treedt Spr. in eene ontwik-

keling van de groote verdiensten van dien geleerde, die, uit liefde voor zijn aangenomen Vaderland (Nederland), zelfs de schitterendste aanbiedingen te Londen en Parijs heeft afgeslagen. Spr. meent dan ook, dat door dien geleerde te benoemen, gelijk door den heer SLOET was aanbevolen, men een bewijs van achting jegens de wetenschap zou geven, en tevens een dienst zoubewijzen aan het Vaderland.

De heer VAN LIJNDEN treedt op het kerkelijk gebied terug en behandelt, gelijk zoo vele andere sprekers, het vraagstuk van de benoeming der hoogleeraren bij de theologische faculteit. Voorts beschouwt Spr. de aangeboden wet op het onderwijs, vergeleken met de daarbij behoorende Mem. van Toelichting.

De VOORZITTER merkt, te regt, op, dat thans de beoordeeling van de wet op het onderwijs niet aan de orde is, waarop de heer VAN LIJNDEN zijne beschouwingen inkrimpt tot het formuleren van een vlugtig oordeel over die wet, welk oordeel niet zeer gunstig schijnt te zijn.

De MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN herhaalt 't geen ZEx. reeds eenmaal heeft aangevoerd ter zake van het vraagstuk der theologische faculteit. Met betrekking tot den wensch, door de heeren SLOET en BAUD geuit, heeft de Minister zich niet verklaard.

In den loop zijner rede heeft de Min. het betreurt, dat men zich in de Kamer heeft beroepen op het bekende Amsterdamsche adres. De Min. mag niet ontveinzen, dat dit adres èn wegens den toon èn wegens den inhoud een pijnlijken indruk bij de Reg. heeft te weeg gebragt. De beschuldigingen, in dit adres nedergelegd, wierp de Min. zoo voor de vorige als voor de tegenwoordige Reg. ver van zich af.

Na nog eene repliek van den heer van Reede, waarin o. a. de verdediging wordt ondernomen van toon en inhoud van het Amsterdamsche adres, en eene dupliek des Ministers — waarin zeer juist werd aangewezen het onmogelijke om van de Regering te vorderen, dat *zij* de waarde onderzoeke van de leer der te benoemen hoogleeraren — werd eindelijk de algemeene discussie over de VIIde afdeeling gesloten. Wegens het ver gevorderde uur worden de discussien over de artikelen uitgesteld tot morgen ochtend ten 11 ure.

's Gravenhage, 5 December.

• In de heden gehouden zitting van den gemeenteraad is o. a. ingekomen: 1o. eene missive van diakenen der Ned. Herv. gemeente alhier kennis gevende, dat zij afzien van de subsidie uit de gemeentekas. — Aangenomen voor kennisgeving; 2o. een adres van bewoners in de nabijheid van het huis, waarin j.l. Vrijdag het bekende rampspoedig geval heeft plaats gehad, aandringende dat de verkoop van buskruid binnen de stad verboden worde. Gesteld in handen der vaste commissie, tot het ontwerpen van verordeningen tegen wier overtreding straf is bedreigd, met aanzoek om daarover in de volgende vergadering verslag uit te brengen. — Daarna is 1o. met 30 tegen 2 stemmen aangenomen het gewijzigde reglement van orde. — 2o. is met algemeene stemmen besloten niet te berusten in de resolutie van Gedep. Staten, omtrent de overneming van den molen door de gemeente van eenige leden van den Raad, en zich deswege tot Z. M. den Koning te wenden; 3o. is besloten niet toe te geven aan de resolutie van Gedep. Staten omtrent de uitlegging, aan Art. 59 en 60 der Armenwet.

• Op Woensdag, 6 dezer zal er geene audientie bij den Minister van Kolonien, en op Vrijdag, 8 dezer, geene audientie bij den Minister van Marine plaats hebben.

• De vier personen, die zich nog in het gasthuis bevinden ten gevolge van het onheil, dat dezer dagen alhier heeft plaats gehad, verkeeren allen in hoogst zorgelijken toestand, inzonderheid het dochtertje Marie, oud 8 jaren, en de dienstmaagd, voor wier leven men zeer beducht is; allen lijden verschrikkelijk en indien de vrouw mogt herstellen, vreest men dat zij blind zal blijven.

Bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken is eervol ontslagen als lid van den raad van bestuur van het athenæum te Maastricht, Jhr. A. W. C. van Riemsdijk, en in diens plaats benoemd de heer A. Kool, gepens. kol. der genie; tevens is eervol ontslag verleend aan den heer J. van Dam den Bouwmeester, leeraar in de Engelsche taal. Verder zijn als leden van gemelden raad bij continuatie benoemd, de heeren W. Clermont en mr. Edm. Capitaine.

Sedert de laatste bekendmaking zijn door de belanghebbenden geligt de volgende door Z. M. verleende octrooijen: een voor tien jaren, verleend aan J. J. Welch, te Londen domicilium gekozen bij A. S. Preston te Rotterdam, op de invoering van verbeteringen aan fornuizen; een voor vijftien jaren, verleend aan C. N. A. Lesobre te Parijs, bij L. J. Vonck, solliciteur te 's Gravenhage, op de invoering van een nieuw werktuig tot het zuiveren van granen en het verdelgen der daarin zich bevindende insecten; een voor vijf jaren, verleend aan L. de Croix te Amsterdam, op de uitvinding van eene nieuwe wijze om paruiken, toepets, enz. te vervaardigen, door hem genaamd peau chevelu; een voor vijf jaren, verleend aan A. V. Newton, bij W. J. Kempers te Delft, op de invoering van verbeteringen aan vuurwapenen. Voorts is door Z. M. voor vijf jaren verlengd het octrooi, den 23sten Mei 1849 voor gelijken tijd verleend aan X. de Severin Stoffels te Haarlem op de uitvinding van een nieuw waterwerktuig tot droogmakeren van meeren, enz.

De met de Engelsche mail op gister bij het departement van Kolonien ontvangen berigten uit Suriname doen, met betrekking tot den gezondheidstoestand in die kolonie, het volgende kennen:

In het district Nickerie, van waar de tijdingen tot den 27sten October jl. liepen, was die toestand gunstig.

Te Paramaribo waren onder de vreemdelingen en vooral onder de schepelingen der koopvaardijbodems nog altijd koortsen heerschende; en hadden deze zich ook voorgedaan onder het garnizoen, waarvan sedert 20 October tot en met 4 November een zestal militairen daaraan bezweken waren.

Overigens was de gezondheidstoestand der bevolking voldoende. (*St. Ct.*)

In de maand November zijn over den Rijn-spoorweg vervoerd 28071 reizigers. De opbrengst is geweest: van reizigers *f* 35,802,37½, en van goederen *f* 15.057.76 te zamen *f* 50.860.13¼.

Te Lekkerkerk, is op den 29 Nov. jl. op de werf van den scheepsbouwmeester Jacob de Jong, de kiel gelegd voor het barkschip *Zuid-Beveland* groot ongeveer 300 gemeten lasten bestemd voor de groote vaart, voor rekening eener reederij, onder directie van den heer A. S. Smits, aldaar, zullende gevoerd worden door kapt. D. Forbes Brooming.

Wij lezen in het *Handelsblad* het volgende: In zeer vele aan de groote rivieren in de provincie Gelderland grenzende gemeenten, voornamelijk in den Bommelerwaard, worden gedurig diefstallen gepleegd van hout, dat voor de zoo belangrijke dijk- en waterwerken gebezigd wordt, tot groot nadeel van de dijken niet alleen, maar ook tot belangrijk ongerief van de dijkpligtigen, die daardoor dikwijls genoodzaakt worden deze werken te doen herstellen. Veeltijds worden soortgelijke dieverijen ongestraft gepleegd, ten gevolge van een dwaalbegrip van vele burgemeesters, die meenen, dat het toezigt op dit misdrijf uitsluitend behoort tot den werkkring van het polderbestuur. Uit dien hoofde heeft Z. Exc. de Minister van Justitie door den commissaris des Konings in die provincie de respective burgemeesters ernstig doen aanmanen, om tegen voorzegde misdrijven zoo wel preventieve als repressieve maatregelen te nemen en des noods de daders gevankelijk aan den officier van justitie op te zenden. De verschrikkelijke onheilen, reeds meermalen in gemelde provincie door overstroomingen ten gevolge van dijkbreuken veroorzaakt, maken strenge maatregelen hoogst noodzakelijk.

⊙ **Deventer**, 4 December. Ter vervulling der vacature, ontstaan door het vertrek van dr. J. C. Zaalberg naar 's Gravenhage, is gisteren tot leeraar bij de Hervormde gemeente alhier beroepen dr. W. B. J. van Eijk, predikant te Hinloopen.

Ingezonden Stukken.

Onder de veelvuldige gebreken, die de nieuwe Armenwet in zich bevat en die schromelijkste gevolgen kunnen na zich slepen, mag de in art. 36 vervatte bepaling, gewis in de eerste plaats gesteld worden, namelijk: »dat armen, die in den loop der 15 maanden, laatst vooraf gaande aan het in werking treden der wet van eenig Armbestuur onderstand hebben *genoten*, hun domicilie van onderstand behouden, tot dat zij gedurende 15 achtereenvolgende maanden of langer, geen onderstand hebben gevraagd of verkregen.«

Wij hebben reeds gezien, dat in eene gemeente het Algemeen Armbestuur zijne elders geboren armen, onbarmhartig van zich afstoot en alle bedeeling onthoudt, om zich langs dien weg van hen te ontslaan. Een paar voorbeelden zullen doen zien, hoe sommige besturen, hunne »zedelijke verpligting« zullen voorbij zien en hoe de wet daartoe ruime gelegenheid aanbiedt.

Eene hoogbejaarde weduwe, buiten staat iets door handenarbeid te winnen en reeds geruimen tijd de onontbeerlijke ondersteuning genoten hebbende, wordt eensklaps aan haar lot overgelaten, terwijl hare dochter, ook weduwe zijnde, bij wie de oude vrouw inwoont, en die nog nooit ondersteuning had genoten, ongevraagd onderstand werd aangeboden; doch deze laatste is ook elders geboren en op de kennisneming van het besluit tot verstrekking van onderstand, informeert het bestuur der geboorteplaats, naauwkeurig naar den toestand der zaak en weigert teregt den gevraagden onderstand. De dochter is nu buiten staat hare oude moeder verder bij zich te houden, welke aan de nijpendste armoede is blootgesteld.

Eene andere diep ongelukkige vrouw, wier been in den loop des vorigen jaars werd geamputeerd en die door haren man is verlaten, vindt zich, bij gebrek aan werk van haren 17jarigen zoon, genoodzaakt de hulp van het armbestuur in te roepen, doch zij is elders geboren en het is nog maar 8 maanden geleden, dat zij voor rekening van het Armbestuur in het gasthuis is verpleegd, dus, nog 7 maanden moet haar onderstand onthouden worden, dan heeft zij gedurende 15 achtereenvolgende maanden geen onderstand gevraagd *en* verkregen, en gaat zij naar hare geboorteplaats.

Stond nu in de wet gevraagd *of* verkregen, dan ware de deur gesloten voor deze laakbare en onzedelijke practijken. Maar wat heeft men anders te wachten van eene wet, in het leven geroepen door eene Kamer als die, uit de April-beweging is voortgesproten?

Per Telegraaf.

Parijs, 5 December. De heer Troplong is tot preside[nt] van den senaat benoemd; vice-presidenten zijn de H[H.] Mesnard, Drouin de L'huis, Baraguay en Begnault Angel[y].

Kopenhagen, 4 December. De uitslag van de ve[r]kiezingen is in het algemeen en met uitzondering van [...] eenige kleine plaatsen, geheel ten nadeele van het minister[ie] uitgevallen. Het kabinet heeft dientengevolge zijne demiss[ie] ingediend, hetgeen is aangenomen.

Weenen, 5 Dec. Het tusschen Oostenrijk en de Wes[t]tersche mogendheden gesloten tractaat, zal in kracht tre[-]den, indien Rusland binnen drie maanden de vier guaran[-]tien niet aangenomen heeft.

Advertentien.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 4 December 1854.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	2½	59 1/16 1/8	*Hope* 1798/1816	5	100
Dito Certificat.	3	70 1/8 1/4 1/8	Dito 1828/1829	5	99 7/8
Dito Dito.	4	88 5/8 3/4 5/8	Cert. 1831/1838	5	
O. I. Leening	4		Dito Dito	4½	84 5/8 7/8 5/8
Amort. Syndic.	3½		Dito *Hope*	4	
Hand - Maats.	4½	120 1/4	Dito *Stieglitz*	4	73 13/16
Belgie.			Dito dito 5e Ser.	4	
Certificaten	2½		Inschr. Assig.	6	56 3/8
D° *Rotschild*	2½		Certific. dito.	6	56 3/8
Frankrijk.					
Obligatien	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	18 3/16 1/4	Obligatiën	4	65 1/4
Dito Buitenl.	3	37 3/4	**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. °/m.	3	33 1/4 5/16 1/4			
Bew. Sp. Com.		5 9/16	Metaliek	5	63 3/8 64
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	74 1/2 1/8
Portugal.			Dito Nation.	5	66 3/8 67 6 3/8
Londen nieuwe.	5	86 11/16 3/4	Dito 1847	2½	32 5/16 3/8
Dito uitgest.	4		Dito 1851/1852	2½	32 3/16 3/8

Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. 95½; Louisiana, bij Hope en Comp. 5 pct. 99½; Mexic., te Londen, 3 pct. 19 9/16, 3/4; dito onbep. 19 9/16, 3/4; Gren., te Londen p. s. 100 2½ pct. 15½; dito uitgest. [...] 95½.

Met uitzondering van Oostenrijksche fondsen welke door verkooporders tot lagere koersen verhandeld werden, was de markt overigens zoo in Hollandsche als vreemde effecten bijna onveranderd, alleen Spaansche waren beter te plaatsen.

LONDEN, Maandag 4 December. Consols op t. 92½, 5/8, 92½, 5/8; N. Mexic. 3 pct. 21 1/8, 3/8, 21 1/4, 3/8; Peru N. 4½ pct. 68, 67½; Ecuador 3¼; Gren. Uitg. 5¼, 5¼; Sardinie 5 pct. 83, 83; Spanje 3 pct. buit. 38, 38; dito 1 pct. 18 5/8, 3/4, 18 5/8, 7/8; dito Certific. 5½, 5/8, 5¾, 6; dito Passive 4½, 3/4, 4 5/8, 3/4; Russen 4½ pct. 86, 86; dito 5 pct. 95½, 95½; Holl. 4 pct. 91, 91; dito 2½ pct. 61, 61; Turksche leening 6½, 6¾.

PARIJS, Maandag 4 December. Fr. 4½ pct. 96; dito 3 pct. 72.95; Sp. 3 pct. 34½; dito 1 pct. 18½.

WEENEN, Maandag 4 December. N. Metall. 82½; N. Leen. 97 1/8; Nat. Leen. 86 7/8; Bankactien 1220; Lombarden 95; Zilver 26½; Wissel op Londen 12.11; dito op Parijs 146.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.